

Filozofować w kontekście teologii. Problem religii prawdziwej, red. Piotr Moskal, Lublin: Wydawnictwo KUL 2004, ss. 201. Religia i mistyka, t. II.

Na książkę składają się materiały z II Ogólnopolskiego Sympozjum „Filozofować w kontekście teologii: problem religii prawdziwej”, zorganizowanego przez Katedrę Filozofii Religii KUL 24 kwietnia 2003 r. Dołączono do niej również referaty wygłoszone na KUL podczas konwersatorium z filozofii religii w roku akademickim 2003/2004.

„Filozofować w kontekście teologii” – to program realizowany przez Katedrę, w którym inspiracja zagadnieniami teologicznymi ufundowana jest na przekonaniu o ich ubogacającym dla filozofii charakterze. Taka była myśl przewodnia pierwszego sympozjum pt. „Religia – natura – łaska”, tak jest również w przypadku sympozjum, którego zapisem jest omawiana książka. Problem kryteriów rozpoznania religii prawdziwej oraz możliwość znalezienia uzasadnienia dla prawdziwościowych roszczeń chrześcijaństwa to główne nurty rozważań, którym poświęcony jest zbiór.

Referat Piotra Moskala, zatytułowany *Pytanie o religię prawdziwą*, jest próbą uporządkowania problemu prawdziwości religii. Według autora da się go ostatecznie sprowadzić do kwestii prawdziwości doktryny religijnej. Tę zaś można rozpatrywać w odniesieniu do zdań z dziedziny wiedzy, wiary i poznania afektywnego.

Ten sam autor w artykule pt. *Teza teistyczna* stara się w sposób koniecznościowy i niezawodny, na podstawie przeformułowanego argumentu kontyngencyjnego, wykazać prawdziwość twierdzenia o istnieniu Absolutu oraz określić Jego naturę. Wnioskuje, że w świetle tezy teistycznej chrześcijaństwo oraz inne monoteistyczne religie są „prawdziwe o tyle, o ile właściwie jest w nich określony korelat życia religijnego: absolutnie doskonały, osobowy, jeden (jedyność) Bóg” (s. 36).

Zofia Zdybicka, autorka referatu *Udział filozofii w określaniu prawdziwości religii*, twierdzi, że koncepcje religii ufundowane na klasycznej antropologii i metafizyce rodzą poważne trudności we wskazaniu podstaw ontycznych religii. Zredukowane ujęcie religii jest też, według autorki, dobrym gruntem dla rozwoju ruchów pseudoreligijnych – jako przykład podaje ona New Age, którego doktrynę analizuje.

W artykule *Chrześcijaństwo pełnią zbawienia* Marian Rusecki próbuje uzasadnić tezę o zbawczym charakterze chrześcijaństwa. Argumentuje on na rzecz wiarygodności źródeł dotyczących Jezusa z Nazaretu, przypomina również racje za Jego świadomością mesjańską. Autor zastrzega, że przeprowadzone rozważania nie wystarczą do uznania objawieniowego i zbawczego charakteru chrześcijaństwa – do tego bowiem potrzebny jest akt wiary. Analizy te nie są jednak z tego powodu bezwartościowe, dzięki nim wiara nie jest krokiem irracjonalnym.

Antoni Paciorek w referacie *Biblia słowem Boga i słowem człowieka – fenomen natchnienia biblijnego* podkreśla teandryczny, bosko-ludzki, charakter natchnienia. Wymienia również teorie jego dokonywania się.

Zbigniew Krzyszowski, autor artykułu *Wierzyć Kościołowi – wierzyć w Kościół*, omawia relacje, jakie zachodzą między objawieniem a Kościołem, tak jak opisuje je teologia katolicka. Twierdzi, że Kościół jest wiarygodny, jest depozytariuszem objawienia oraz stanowi jego normę, ze względu na swój bosko-ludzki charakter.

W referacie *Semina Verbi w religiach niechrześcijańskich* Andrzej N. Woźnicki, na przykładzie wierzeń ludu Yanomami znad Orinoko, chce wykazać teantropiczną (bosko-ludzką) naturę każdego doświadczenia religijnego.

Augustyn Eckmann, w artykule *Święty Augustyn wobec religii niechrześcijańskich*, ukazuje pełne szacunku nastawienie biskupa Hippony względem mądrości zawartej w pogańskiej religii i filozofii. Święty biskup wierzył, że mądrość ta pochodzi od Boga i do Boga może przyprowadzić. Ów szacunek, jak zastrzega autor referatu, nie miał jednak indyferentnego charakteru.

Robert T. Ptaszek w tekście *Sekta prawdziwą religią?* obrazuje zakres i charakter aspiracji sekt do prawdziwości oraz dokonuje analizy argumentów wykorzystywanych do uzasadniania tych aspiracji.

Jana Pawła II koncepcja dialogu międzyreligijnego to tytuł artykułu Marii Krzyżanowskiej, która przypomina papieską koncepcję dialogu jako wspólnego poszukiwania prawdy, przy pełnym poszanowaniu obu stron dialogu.

Ostatni referat, zatytułowany *Dlaczego nie ateizm? Próba odpowiedzi w świetle nauczania Jana Pawła II*, tej samej autorki, to obraz niejednorodnego charakteru zjawiska ateizmu. Odpowiedź na pytanie o przyczyny i możliwości zaradzenia mu referentka przytacza za Janem Pawłem II.

Choć wiele rozwiązań pojawiających się w tekstach proponowano już wcześniej, nowatorski jest niewątpliwie sposób, w jaki są one podjęte. Ten zaś został wyznaczony przez cel poszukiwań – ukazanie filozoficznych kryteriów, pozwalających odróżnić religię prawdziwą od ludzkich wierzeń, kwestię dotąd „zarezerwowaną” dla teologii fundamentalnej. Niewątpliwą zaletą książki jest również jej interdyscyplinarność – autorzy prezentują różne dyscypliny teologiczne i filozoficzne, mogli zatem, w jak najpełniejszy sposób, odpowiedzieć na postawione problemy. Niektóre z omawianych tekstów nasuwać mogą również pewną wątpliwość, otwarte pozostaje bowiem pytanie, czy rozważania *stricte* teologiczne, które z natury rzeczy wychodzą z danych Objawienia, dotyczyć mogą jego faktyczności.

Wydany tomik nie stanowi ostatniego etapu poszukiwań. Katedra Filozofii Religii KUL nie zakończyła bowiem swego programu „Filozofować w kontekście teologii” – 9 października 2004 r. odbyło się sympozjum, dotyczące zagadnienia natury i faktyczności objawienia. Kontynuacją cyklu było również sympozjum z 9 maja 2005 r., którego uczestnicy zajęli się kwestią afektywnego poznania Boga.

Łukasz Kubiak
Katedra Filozofii Religii KUL